

УДК 339.727.3:340(477)

Г.Г. Єрко,
здобувач ДНДІ МВС України

НАПРЯМИ НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ В УКРАЇНІ

У статті автор досліджує правове регулювання надання державної фінансової підтримки в Україні для визначення напрямів надання такої підтримки. У результаті аналізу нормативних актів, якими закріплюється надання державної фінансової підтримки в Україні на сучасному етапі, визначено, що державна фінансова підтримка надається на розвиток агропромислового комплексу, вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, бронетанкової галузі промисловості, літакобудівної промисловості, розробки та виготовлення боеприпасів, їх елементів та виробів спеціалізації, будівництва морських, річкових суден та інших плавучих засобів і реконструкції основних виробничих фондів підприємств суднобудівної промисловості, інноваційної діяльності технологічних парків, малого і середнього підприємництва, діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок, малих міст. Вказано на необхідність розроблення єдиного політичного курсу щодо надання державної фінансової підтримки.

Ключові слова: державна фінансова підтримка, основні напрями, нормативне регулювання.

В статье автор исследует правовое регулирование предоставления государственной финансовой поддержки в Украине для определения направлений предоставления такой поддержки. В результате анализа нормативных актов, которыми закрепляется предоставление государственной финансовой поддержки в Украине на современном этапе, определено, что государственная финансовая поддержка предоставляется на развитие агропромышленного комплекса, отечественного машиностроения для агропромышленного комплекса, бронетанковой отрасли промышленности, самолетостроительной промышленности, разработки и изготовления боеприпасов, их элементов и изделий специализации, строительства морских, речных судов и других плавучих средств и реконструкции основных производственных фондов предприятий судостроительной промышленности, инновационной деятельности технологических парков, малого и среднего предпринимательства, деятельности молодежных и детских общественных организаций и их союзов, малых городов. Указано на необходимость разработки единого политического курса в отношении предоставления государственной финансовой поддержки.

Ключевые слова: государственные финансовая поддержка, основные направления, нормативное регулирование.

In this paper the author examines the regulation of the state financial support in Ukraine to determine the directions of such support. The analysis of regulations that guarantee the state financial support in Ukraine today determines that state financial support is available for the development of agriculture, domestic machinery for agriculture, armored industry, aircraft industry, development and production of ammunition and their elements, building ships and other floating objects and reconstruction of fixed assets of shipbuilding industry, innovating technology parks, small and medium enterprises, of youth and children's organizations and their unions, small towns. The necessity of developing a single policy to provide state financial support is proved.

Keywords: government financial support, main lines, regulation.

У зв'язку зі складною соціально-політичною ситуацією, що склалася нині в Україні, особливо важливим стає питання державних видатків, серед яких важливе місце займає надання державної фінансової підтримки, оскільки держава повинна надавати фінансову підтримку на здійснення заходів, що мають досить важливе значення для її розвитку.

Окремим аспектам надання державної фінансової підтримки приділяли увагу В.В. Князьков [1], В.С. Крупський [2], Н. Танклевська, О. Супрун [3], У. Бережницька [4], О.В. Піскунова [5], Т.С. Смовженко [6], А.І. Бутенко, І.М. Сараєва [7] та інші, проте аналіз напрямів надання державної фінансової підтримки не ставав об'єктом самостійного дослідження, в той час як саме комплексне дослідження напрямів надання державної фінансової підтримки набуває особливої актуальності, оскільки повинно мати системний характер. Саме тому виникає необхідність в аналізі нормативно-правових актів, в яких закріплюються умови, підстави та механізм надання державної фінансової підтримки в Україні для визначення напрямів, за якими на сучасному в Україні етапі надається державна фінансова підтримка.

Відповідно до ст. 13 Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24 червня 2004 року № 1877-IV [8] державна фінансова підтримка надається підприємствам агропромислового комплексу: у вигляді здешевлення кредитів, яке здійснюється в режимі кредитної субсидії і полягає в субсидуванні частини плати (процентів) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті; компенсації лізингових платежів, що полягає в частковому відшкодуванні сплачених суб'єктами господарювання агропромислового комплексу лізингових платежів за придбані техніку та/або обладнання для агропромислового комплексу на умовах фінансового лізингу. Крім того, в постанові Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції” від 29 вересня 2010 р. № 893 [9] передбачається виділення бюджетних коштів (субсидій) зазначеним вище суб'єктам для підтримки створення оптових ринків сільськогосподарської продукції. Також згідно з постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду для державної підтримки виробництва продукції рослинництва” від 29 вересня 2010 року № 897 [10] підприємствам агропромислового комплексу виділяються субсидії для підтримки виробництва продукції рослинництва. Отже, одним з напрямів, за яким виділяється державна фінансова підтримка, є агропромисловий комплекс.

У ст. 8 Закону України “Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу” від 7 лютого 2002 року № 3023-III [11] зазначається, що для підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу надається державна фінансова підтримка у вигляді: а) бюджетних асигнувань на створення та підготовку серійного виробництва нової техніки і обладнання для агропромислового комплексу згідно із затвердженими (схваленими) Кабінетом Міністрів України програмами з виробництва технологічних комплексів, машин та обладнання для агропромислового комплексу, переоснащення підприємств вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу та впровадження новітніх технологій проектування та виготовлення техніки й обладнання, формування та розвиток ринку техніки і обладнання для агропромислового комплексу та вдосконалення його інфраструктури; б) часткової (до 70 %) компенсації облікової ставки Національного банку України за кредитами банків на виготовлення техніки і обладнання для агропромислового комплексу; в) державної підтримки банків, що здійснюють довгострокове кредитування цих

підприємств; г) часткової (до 40 %) компенсації державою вартості техніки й обладнання для агропромислового комплексу, що поставляється сільськогосподарським товаровиробникам і підприємствам харчової та переробної промисловості; д) закупівлі вітчизняної техніки і обладнання для агропромислового комплексу з наступною реалізацією її сільськогосподарським товаровиробникам і підприємствам харчової та переробної промисловості на умовах фінансового лізингу; є) надання дозволу підприємствам вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на списання і реалізацію застарілих та надлишкових засобів виробництва із застосуванням особливих умов оподаткування та спрямування коштів, отриманих від їх реалізації, на оновлення основних фондів виробництва цих підприємств. Тобто до напрямів надання державної фінансової підтримки відноситься вітчизняне машинобудування для агропромислового комплексу.

На підставі ст. 2 Закону України “Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки” від 11 січня 2001 року № 2211-III [12] державна фінансова підтримка надається підприємствам бронетанкової галузі промисловості у вигляді: а) включення до складу валових доходів таких підприємств з метою визначення прибутку, що підлягає оподаткуванню, сум авансових платежів та попередньої оплати за державним оборонним замовленням та міжнародними контрактами на продаж броньованих бойових машин підприємств концерну “Бронетехніка України”, отриманих від замовників броньованих бойових машин; б) включення до складу валових витрат з метою визначення прибутку, що підлягає оподаткуванню, витрат таких підприємств, здійснених ними за рахунок авансових платежів та попередньої оплати відповідно до їх цільового призначення, у податковому періоді, на який припадає дата збільшення валових доходів на суму зазначених платежів. Таким чином, до напрямів надання державної фінансової підтримки відноситься бронетанкова галузь промисловості.

Згідно зі ст. 3-1 Закону України “Про розвиток літакобудівної промисловості” від 12 липня 2001 року № 2660-III [13] державна фінансова підтримка у вигляді застосування механізму здешевлення кредитів шляхом часткової компенсації ставки за кредитами комерційних банків, залученими суб’єктами господарювання в національній валюті для закупівлі виключно авіаційної техніки вітчизняного виробництва, надається в літакобудівній промисловості. Отже, до напрямів надання державної фінансової підтримки відноситься літакобудівна промисловість.

Відповідно до ст. 4–6 Закону України “Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії” від 21 вересня 2000 року № 1991-III [14] підприємствам, науково-дослідним інститутам і організаціям, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії надається державна фінансова підтримка у вигляді: а) списання податкової заборгованості; б) реструктуризації податкової заборгованості. Таким чином, наступним напрямом, за яким надається державна фінансова підтримка в Україні, є розробка та виготовлення боєприпасів, їх елементів та виробів спецхімії.

Згідно зі ст. 16 Закону України “Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” від 22 березня 2012 року № 4618-VI [15] державна фінансова підтримка надається мікро-, малим та середнім підприємствам у вигляді: а) часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб’єктів малого і середнього підприємництва; б) часткової компенсації лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; в) надання гарантії та поруки за кредитами суб’єктів малого і середнього підприємництва; г) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; д) надання позик на придбання і

впровадження нових технологій; є) компенсації видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; е) фінансової підтримки впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; ж) інших видів не забороненої законодавством державної фінансової підтримки. Отже, наступним напрямом, за яким надається державна фінансова підтримка, є розвиток малого і середнього підприємництва.

На підставі ст. 7 наказу Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження Порядку надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності” від 20 листопада 2000 року № 307 [16] державна фінансова підтримка надається фізичним особам у вигляді одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності. Отже, напрямом, за яким надається державна фінансова підтримка, є розвиток малого підприємництва, про що ми згадували раніше.

Відповідно до норм Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011–2015 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2010 року № 1090 [17], державна фінансова підтримка соціально-економічного розвитку малих міст надається як субвенція з державного бюджету бюджетам малих міст на соціально-економічний розвиток за рахунок коштів, що передбачаються у державному бюджеті на соціально-економічний розвиток регіонів, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, на умовах співфінансування з бюджетів малих міст, обсяг якого становить не менш як 10 відсотків субвенції. Напрямом, за яким надається державна фінансова підтримка, є розвиток малих міст.

Згідно зі ст. 2-1 Закону України “Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні” від 18 листопада 1999 року № 1242-XIV [18] на період з 1 січня 2005 року до 1 січня 2012 року запроваджувалася державна фінансова підтримка будівництва морських, річкових суден та інших плавучих засобів і реконструкції основних виробничих фондів підприємств суднобудівної промисловості через механізм здешевлення кредитів шляхом визначення часткової компенсації ставки за кредитами комерційних банків.

На підставі ст. 3 Закону України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” від 16 липня 1999 року № 991-XIV [19] державне сприяння інноваційній діяльності технологічних парків здійснюється шляхом державної фінансової підтримки та цільового субсидювання проектів технологічних парків.

Згідно зі ст. 10 Закону України “Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 1 грудня 1998 року № 281-XIV [20] органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування надають фінансову підтримку діяльності молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок у межах повноважень, визначених законом.

Аналіз нормативно-правового регулювання надання державної фінансової підтримки в Україні дозволяє констатувати, що на сьогодні в Україні до напрямів, за якими надається державна фінансова підтримка, належать: агропромисловий комплекс, вітчизняне машинобудування для агропромислового комплексу, бронетанкова галузь промисловості, літакобудівна промисловість, розробка та виготовлення боєприпасів, їх елементів та виробів спецхімії, будівництво морських, річкових суден та інших плавучих засобів і реконструкція основних виробничих фондів підприємств суднобудівної промисловості, інноваційна діяльність технологічних парків, розвиток малого і середнього підприємництва, розвиток малих міст, діяльність молодіжних та дитячих громадських організацій і їх спілок тощо.

Таким чином, у визначенні напрямів надання державної фінансової підтримки в Україні відсутня системність і єдність. Прийняття в різний час різних нормативних актів, спрямованих на підтримку чи активізацію тієї чи іншої галузі або виду діяльності обумовлені не цілеспрямованою політикою країни, а в більшості випадків інтересами представників різних галузей діяльності, які зуміли пролобіювати їх з метою “викачування” коштів з Державного бюджету. Відсутність єдиного та чіткого курсу щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку України обумовлює розгалуженість напрямів надання державної фінансової підтримки в Україні.

На сьогодні для України необхідно визначитися із загальним курсом розвитку країни, який і повинен обумовити основні напрями надання державної фінансової підтримки, що може стати предметом наших подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Князьков В.В.* Правове регулювання надання державної фінансової підтримки підприємцям : проблеми та напрями удосконалення / В.В. Князьков // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – Вип. 72. – С. 190–194.
2. *Крупський В.С.* Можливості державної фінансової підтримки сільського господарства в Україні під час економічної кризи / В.С. Крупський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.11. – С. 184–188.
3. *Танклевська Н.* Стан та перспективи розвитку державного фінансування сільськогосподарських підприємств України / Н. Танклевська, О. Супрун // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2013. – Вип. 1 (8). – С. 262–270.
4. *Бережницька У.* Ефективність бюджетних програм фінансово-кредитної підтримки малого підприємництва / У. Бережницька // Вісник КНТЕУ. – 2010. – №1. – С. 44–58.
5. *Піскунова О.В.* Моделювання розвитку малого підприємства за різних форм державної фінансової підтримки / О.В. Піскунова // Фінанси України. – 2010. – № 8. – С.115–124.
6. *Смовженко Т.С.* Державна політика сприяння розвитку підприємництва : монографія / Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во ЛБІ НБУ, 2001. – 464 с.
7. *Бутенко А.І.* Концептуальні засади ефективності інституціонального забезпечення підтримки промислового підприємства / А.І. Бутенко, І.М. Сараєва. – Одеса : Вид-во ВМВ, 2008. – 117 с.
8. Про державну підтримку сільського господарства України : Закон України від 24 червня 2004 року № 1877-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2004. – № 49. – Ст. 527.
9. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки для створення оптових ринків сільськогосподарської продукції : постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 року № 893 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 13. – Ст. 483.
10. Про затвердження Порядку використання у 2010 році коштів Стабілізаційного фонду для державної підтримки виробництва продукції рослинництва: постанова Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 року № 897 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 7. – Ст. 2663.
11. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу : Закон України від 7 лютого 2002 року № 3023-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 24. – Ст. 167.
12. Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки : Закон України від 11 січня 2001 року № 2211-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 11. – Ст. 46.
13. Про розвиток літакобудівної промисловості : Закон України від 12 липня 2001 року № 2660-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 50. – Ст. 261.
14. Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії : Закон України від 21 вересня 2000 року № 1991-III // Голос України. – 2000. – № 11. – С. 2.
15. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22 березня 2012 року № 4618-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 3. – Ст. 23.

16. Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності : наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 20 листопада 2000 року № 307 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG5136.html.

17. Державна цільова програма підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011–2015 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2010 року № 1090 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1090-2010-п>.

18. Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної промисловості в Україні : Закон України від 18 листопада 1999 року № 1242-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – № 3. – Ст. 20.

19. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків : Закон України від 16 липня 1999 року № 991-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 40. – Ст. 363.

20. Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України від 1 грудня 1998 року № 281-XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 1. – Ст. 2.

Отримано 29.09.2014